

Herning
Kommune

Pixiudgave Til fagprofessionelle

Alle børn og unge er en del af fællesskabet -
Herning Kommunes Inklusionsstrategi
Implementeringsperiode 2016-2020

TÆTTERE PÅ GODT PÅ VEJ

Sverigesprogram - Evidensstrategi - Inklusionsstrategi

November 2015

Forord

Denne pixiudgave af 'Alle børn og unge er en del af fællesskabet' er udarbejdet til fagprofessionelle, som en hjælp til hurtigt at kunne få et overblik over strategiens indhold. Pixiudgaven er således en samling af Inklusionsstrategiens:

- Mindset
- Menneskesyn
- Læringsforståelse
- Anbefalinger og krav til inklusionsarbejdet

Mindset, menneskesyn og læringsforståelse

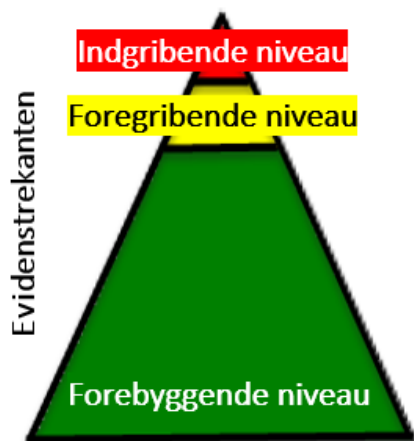
Mindsettet er det bærende element i Herning Kommunes inklusionsstrategi, der overordnet står i relation til den kommunale Børn og Ungepolitik og tager afsæt i FN's børnekonvention og Salamanca-erklæringen. Den grundlæggende inklusionstanke er inspireret af Bent Madsen (2011):

"Det er ikke en egenskab ved det enkelte barn, der afgør, om det kan inkluderes – det er en egenskab ved fællesskabet"

Citatet rammer noget essentielt i forhold til at forstå in- og eksklusionsdynamikker. Her drejes fokus væk fra individperspektivet, der ser en eventuel problematisk adfærd, som en iboende egenskab ved barnet, mod et kontekstperspektiv, der overvejende tillægger miljøet ansvaret for at tilpasse sig barnet og dets behov.

Kontekstperspektivet er kernen i inklusionsstrategiens mindset, der omfavner børn og unge i alle positioner i evidensrekanten. Inklusionsarbejdet er således for alle børn – ikke blot de børn, der kommer fra en specialtilbud til en almentilbud.

Strategiens menneskesyn omfavner en overbevisning om, at hvert enkelt menneske skal respekteres, som det er. Det er af stor betydning, at alle børn og unge har en oplevelse af at møde anerkendelse, værdsættelse og samhørighed med andre samt udfordringer inden for nærmeste udviklingszone.

Når udsathed beskrives, vil det helt bevidst blive formuleret på følgende måde; *børn i udsatte positioner*. Denne beslutning er forankret i selve mindsettet, der tillægger sprogets og italesættelsen stor betydning ift. barnets livsmuligheder. Ved at italesætte; *barnet i udsatte positioner* skabes der gennem sproget automatisk en eksternalisering af udsathed. Udsathed eller sårbarheden anskues derfor ikke som en uforanderlig del af barnet, men en midlertidig position, som barnet er i, og som alle børn kan have i grundet forskellige ydre faktorer som fx skilsmisse eller dødsfald.

Fagprofessionelles opgave

Som fagprofessionelle skal vi i hovedtræk understøtte, at alle børn og unge:

- Trives
- Oplever sig holdt af gennem særlig relationer
- Indgår i ligeværdige fællesskaber og oplever at have venskaber
- Oplever progression i læring og udvikling

Vi skal som fagprofessionelle være bevidste om, at sprog skaber virkelighed. Vi skal konstant udfordre vores egen italesættelse af virkeligheden gennem refleksion af os selv, turde give reflekteret sparring til kolleger og i samme ombæring modtage reflekteret sparring fra kolleger.

Vi skal som fagprofessionelle fokusere på, at udvikling skabes i en anerkendende og nysgerrig dialog. Vi skal forstå de udfordringer og problemer, vi møder ud fra de sammenhænge og relationer, de er opstået i. Endelig skal vi konsekvent invitere forældre og familie ind som medspillere i problemforståelse og handleplaner med henblik på at styrke den sociale kapital hos alle børn.

Inklusionsforståelsen

Børn og Unge i Herning Kommune har følgende inklusionsdefinition:

”Inklusion omfatter såvel fysisk integration som social integration, og der er såvel et omsorgs- som et udviklingsperspektiv. Inklusion er en proces, hvor der er fokus på udviklings- og omsorgsmiljøet og de sociale fællesskaber. Det er således udviklings- og omsorgsmiljøerne, der skal tilpasses barnet, såvel som barnet skal lære at begå sig i de mange arenaer og fællesskaber, som naturligt hører med til at være barn, ung og voksen. Tilpasningen skal ikke alene ske til børn med særlige behov, men til alle børn, idet alle børn opfattes med forskellige/særlige behov”

Herning Kommunes inklusionsdefinition omfatter to vidt forskellige inklusionsdefinitioner, hvilket tydeliggøres i første linje, nemlig den kvantitative/økonomiske inklusion gennem *fysisk integration* og den kvalitative inklusion gennem *social integration*.

Kvantitativ inklusion omhandler i korte træk om segregeringsgraden og således om det politiske målspor om, at 96% af danske elever skal være inkluderet i almenområdet.

Kvalitativ inklusion omhandler den fysiske og psykiske velbefindende. Fokus er, at alle børn og unge skal trives og udvikle sig uanset, i hvilket miljø de befinder sig i.

I Herning Kommune ansues de to definitioner på inklusion som en sammenflettet enhed, der sammensat udgør en proces, hvor fokus er på udvikling, omsorg og fællesskabet. Det er således et kommunalt udtryk for, at vi kan ikke lykkes med inklusionsarbejdet, hvis vi kun fokuserer på den kvantitative inklusion. Vi er nødt til at fokusere på den kvalitative inklusion og sikre trivslen ikke blot hos børn med særlige behov, men på trivslen og inklusionen ift. alle børn.

Læringsforståelsen

Læringsforståelse i Inklusionsstrategien er inspireret af Bourdieus kapitaler og Deweys vækstteori.

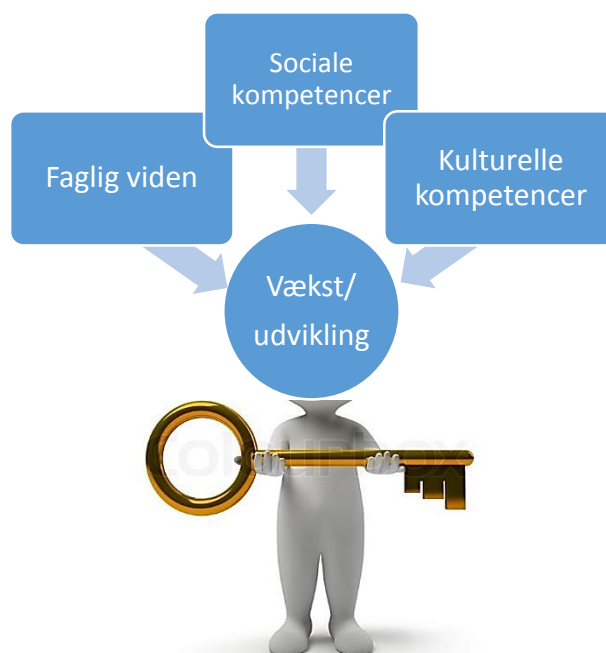
Forudsætningen i vækstteorien er, at alle organismer stræber efter at udvikle og tilpasse sig for at kunne udnytte omgivelserne bedst muligt og dermed blive i stand til at skabe de bedst mulige betingelser for sig selv. Vi ønsker, at vore børn får de bedste muligheder for at kunne klare sig som aktive deltagere i det demokratiske samfund. Inklusion kan således siges at være et demokratisk ideal, som dagtilbud og skoler skal understøtte børnene og de unge i at lykkes med.

I nærværende strategi ses dagtilbud og skole som en nøgle til at ruste børnene til deres fremtidige liv. Denne nøgle har tre takker, nemlig *økonomisk/faglig kapital*, *kulturel kapital* eller *social kapital*. Disse tre kapitaler giver tilsammen adgang til samfundet og danner derfor også udgangspunkt for at forstå folkeskolens og dagtilbuddenes kerneopgave.

De tre kapitaler repræsenterer forskellige kompetencer, der vægtes forskelligt afhængigt af konteksten. Hvad, der fx har værdi i dagtilbuddet, har måske ikke den samme værdi i skolen, hvilket har betydning for barnets selvopfattelse. Dette er en vigtig betragtning at have for øje særligt ved barnets overgange fra en kontekst til en anden (Se desuden kapitel 6 om overgange).

De tre kapitaler handler om at give børnene adgang til **deltagelse i samfundet**:

- Økonomisk kapital handler om, at børnene opnår viden, færdigheder og kompetencer, så de kan uddanne sig og blive tilknyttet arbejdsmarkedet. I denne forstand forstår vi økonomisk kapital som faglig viden.
- Kulturel kapital handler om, at børn og unge kender deres kulturs store fortællinger, deres egen og andres historie, hvilket gør dem i stand til at kunne tale med om samfundsrelevante emner og blive taget alvorligt som demokratiske borgere i et demokratisk samfund.

- Social kapital handler om, at børn og unge kan bringe deres viden, holdninger og ambitioner i spil med andre på demokratiets præmisser. Social kapital handler om netværks og relations synergieffekt.

Dagtilbud og skole handler dermed om at ruste børn og unge til hele livet, både arbejdslivet, det kulturelle og dannede liv samt livet i samspil med andre.

Rammer for inklusionsarbejdet ift. mindset:

Mindsettet i korte træk:

- *”Det er ikke en egenskab ved det enkelte barn, der afgør, om det kan inkluderes – det er en egenskab ved fællesskabet”*
- *Inklusionsarbejdet er for alle børn – ikke blot de børn, der kommer fra et specialtilbud til almenområdet.*
- *Respekt for forskelligheder*
- *Forældrene er en ressource – både ift. det enkelte barn og børnefællesskabet.*

Det er centralt at alle dagtilbud og skoler tager mindsettet til sig og får drøftet hvilken betydning menneskesynet, inklusions- og læringsforståelsen har lokalt set.

Kompetenceudvikling

Evidensbaserede indsatser i Herning Kommune anvendes som en del af kompetenceudviklingen hos personalet i dagtilbud og skoler. I Herning Kommune arbejder alle dagtilbud og skoler evidensbaseret. Følgende evidensprogrammer anvendes i Herning kommune:

- PALS
- LP
- DUÅ
- HerningModel
- Tidlig indsats i Dagplejen

AKT

I tråd med implementeringen af de evidensbaserede programmer er det i Herning Kommune politisk bestemt, at alle dagtilbud og skoler skal have mindst én uddannet AKT ressourceperson.

AKT ressourcepersonen kan rådgive og vejlede kolleger og hurtigt agere over for børn, der kommer i sårbare positioner. Desuden skal AKT'eren være frontløber ift. at sætte fokus på inklusionsstrategiens mindset, der ser barnet i et kontekstperspektiv.

Rammer for inklusionsarbejdet ift. evidens og AKT

Alle dagtilbud og skoler arbejder evidensbaseret.

I Herning Kommune skal alle dagtilbud og skoler have mindst én AKT uddannet ressourceperson og der skal foreligge en funktionsbeskrivelse, der er tilgængelig for medarbejderne.

Det anbefales at der er flere AKT uddannede, afhængigt af størrelse og struktur og at flere uddannes i diplommodulet Social Inklusion.

Forældresamarbejdet

Dagtilbud og skole har stor betydning for børns udvikling, men den mest betydningsfulde faktor er forældrene. Flere undersøgelser viser, at børnenes læring og skoleresultater i vid udstrækning er afhængig af familiebaggrund. Forældrene er således særdeles vigtige aktører, når børns læring og inklusion skal understøttes. En del af det pædagogiske arbejde i dag handler derfor om at sikre sig, at hele forældregruppen inddrages og spiller en rolle. Udgangspunktet for Inklusionsstrategien er desuden at anskue forældre som *samarbejdspartnere* frem for tanken om forældre som klient og kunde i dagtilbuddet eller skolen.

Forskning peger på, at det er en god ide at indføre en form for forældreindkøring eller forældreintroduktion i samme tråd med den, der er for børnene. Det anbefales, at det pædagogiske personale informerer forældrene om, at som professionelle ved de noget om barnets generelle trivsel og udvikling, men lige præcis det enkelte barn ved forældrene mest om.

Når man bliver forældre i dagtilbud eller skolen, er det en ny tilværelse, der medfører en masse nye muligheder, udfordringer og krav. Det er derfor vigtigt at samarbejdet bærer præg af en forventningsafstemning fx ift. følgende spørgsmål: "Hvad vil det sige at være forældre i dagtilbud eller folkeskole?", "Hvad forventes der af én?" og "Hvordan bidrages der bedst muligt ind i samarbejdet?" Her er det vigtigt, at kravene og forventningerne til samarbejdet er kendt af alle i dagtilbuddet og skolen - både ledelsen, bestyrelsen og medarbejderne.

Rammer for inklusionsarbejdet ift. forældresamarbejdet:

Følgende sammenfattes kort, hvilke elementer der samlet set er med til at udgøre det gode forældresamarbejde:

- *Inddragelse af forældre frem for udelukkende en informerende tilgang*
- *Tydelig forventningsafstemning til roller og ansvar gennem forældreintroduktion*
- *Fælles visioner og mål til forældresamarbejdet i hele dagtilbuddet/skolen (lederansvar)*
- *Forældrene tilbydes aktive og betydningsfulde positioner i arbejdet med barnet/børnefællesskabets udvikling, trivsel og læring med henblik på at styrke den økonomiske, sociale og kulturelle kapital.*

Dagtilbud og skoler skal arbejde fokuseret og systematiseret med det inddragende forældresamarbejde. Det anbefales at anvende Fri for Mobberi. Desuden anbefales det at anvende dialogvurderingen i Hjernen&Hjertet på alle børn.

Dagtilbud og skoler har en trivsels- og antimobbestrategi, der både har et forebyggende og indgribende sigte. Det anbefales at anvende DropMob (skabelon til en antimobbestrategi). Ift. skoler anbefales det, at anvende Fri for Mobberi i indskolingen og Mobningens ABC på mellemtrinet.

Alle dagtilbud og skolars værdigrundlag indeholder en handleplan for forældreintroduktion eller en henvisning til en selvstændig handleplan for forældreintroduktionen. Handleplanen kan fx indeholde bud på rollefordelingen, gensidige forventninger til samarbejdet samt en skabelon for mødestrukturen til diverse forældremøder.

Dagtilbuds- og skoleledelsen udarbejder en procedure for henholdsvis det generelle og det udvidede forældresamarbejde, der inddrager forældrene som en ressource.

Børn og unge i udsatte positioner

Inklusionsstrategiens mindset, *”det er ikke en egenskab ved det enkelte barn, der afgør, om det kan [inkluderes] – det er en egenskab ved fællesskabet”*, genspejles i grundtanken i Hernings sverigesprogram, der er formuleret omkring indsatsstrappen og normaliseringsperspektivet:

”At barnet/den unge så vidt muligt bevarer tilknytningen til hverdagen i et nærmiljø, samt princippet om det mindst indgribende tiltag”

RessourceCenterMøder

I arbejdet med at holde fokus på børn og unge i udsatte positioners skolegang og dagtilbudsliv er samarbejdet mellem dagtilbud/skole og Center for Børn og Forebyggelse (CBF). afgørende. Dette samarbejde er centreret om de mødefora, der kaldes RessourcerCenterMøder skole (RCM skole) og RessourceCenterMøder dagtilbud (RCM dagtilbud).

Målet med RCM skole og dagtilbud er at øge inklusionen af børn i udsatte positioner i skoler og dagtilbud. Gennem en samarbejdsstruktur med fast sparring på individ-, gruppe-, og organisationsniveau vil man kunne understøtte nogle afgørende kompetencer i dagtilbud/skole, fx:

- At kunne identificere målgruppen mere effektivt.
- At kunne identificere eksklusionsfaktorer.
- At arbejde systematisk og målrettet med indsatser for børn i udsatte positioner.
- At etablere faglige miljøer på tværs af dagtilbud og skole om konkrete temaer (fx sprog, leg, kognition, m.m.).
- At involvere forældrene som ressource i arbejdet.
- At skabe tydelighed omkring ansvarsfordelingen mellem skolen, dagtilbud og forældre og CBF.

Inddragende netværksmøder

I Hernings sverigesprogram såvel som i indeværende inklusionsstrategi ses forældrene som en ressource og en medvirkende aktør i at skabe forandringer for barnet og for fællesskabet i dagtilbuddet og skolen.

En måde at arbejde inddragende på i samarbejdet mellem dagtilbud/skole, forvaltning og forældre til børn i udsatte positioner er at holde et inddragende netværksmøde.

Metoden inddragende netværksmøde har et indlejret menneskesyn og syn på udfordringer, der er baseret på en *løsningsorienteret* tilgang. Disse er:

- Mennesker har ressourcer til at udvikle sig og komme videre, uanset hvor store problemerne ser ud til at være.
- Løsningerne er ofte tættere på end vi tror. Komplekse problemer kræver ikke nødvendigvis komplekse løsninger.
- Små skridt kan være betydningsfulde udløsere af vigtige forandringer.
- Fremtidsønsker og drømme fungerer energiskabende og motiverende. Vi har alle idéer og ønsker for, hvordan vores fremtid skal se ud. Det er *målene*, der er drivkraften i at skabe forandring.
- Der er altid tidspunkter, hvor problemerne ikke er til stede – undtagelser fra problemet.
- Vi bruger målene og undtagelserne til at finde løsningerne.
- Hvis det, vi gør, ikke virker, så gør vi noget andet. Og hvis det virker, så gør vi mere af det.
- Vi har fokus på sproget, fordi de formuleringer vi vælger, når vi taler med andre, kan fremme eller hæmme gode løsninger. Det man taler om har en tendens til at vokse. Vi beskriver og forholder os til mennesker på en måde, som kan styrke og udvikle dem ved blandt andet at gå på opdagelse efter særegne evner, talenter, fortrin og ressourcer.
- Det handler om at beskrive *hvor, hvornår og hvordan* problemet kommer til udtryk, ikke *hvorfor*.

ELEVator

Med ELEVator ønsker vi i Hernings Sverigesprogram at målrette en opsøgende indsats over for anbragte børn med henblik på at skabe et grundlag for en god skolegang. At elevere betyder "at løfte", og en elev er derved "én der løftes". Vi vil gerne være med til at give udsatte børn et fagligt og socialt løft, så de kan løfte sig selv ind i et børne- og voksenliv med bedre muligheder for en god tilværelse.

Rammer for inklusionsarbejdet ift. børn i udsatte positioner

Dagtilbud og skoler har formaliserede samarbejdsfora med CBF. Disse fora kaldes RessourceCenterMøder.

Alle ledere og medarbejdere har viden om inddragende netværksmøder og ELEVator projektet, samt øvrige specialpædagogiske tilbud i Herning Kommune.

Dagtilbud og skoler med specialfunktioner arbejder med mindsettet, indsatstrappen herunder normaliseringsperspektivet.

Overgange

Fra den forskningsbaserede viden, der er på området, ved vi:

- Et nært og positivt samarbejde mellem forældre og de professionelle er af stor betydning.
- At det har betydning, at børn og unge lærer regler og normer for adfærd i det nye miljø, hvilket øger oplevelsen af at høre til og undgå misforståelser.
- Væsentlige indholdsmæssige ligheder mellem det tidligere og det nye miljø, der danner bro mellem tidligere læring og den ny læring, fremhæves og understøtter en positiv oplevelse af egen formåen.

Rammer for inklusionsarbejdet ift. overgange:

Hvert dagtilbud og hver skole beskriver sine overgange: Beskrivelserne skal som minimum indeholde:

- en beskrivelse af det fagprofessionelle samarbejde
- en beskrivelse for de aktiviteter, der gennemføres for såvel børn som forældre
- en drøftelse mellem de fagprofessionelle på såvel det faglige, det sociale som det kulturelle indhold
- der udarbejdes en skabelon med indhold for den fagprofessionelle drøftelse
- indsatserne skal evalueres hvert år i samarbejde mellem afgivende og modtagende organisation

Alle dagtilbud laver en overgangsvurdering i Hjernen&Hjertet på barnet, som kortlægger barnets robusthed og forandringsparathed.

Alle skoler følger op på dagtilbuddets overgangsvurdering i Hjernen&Hjertet ved at integrere data fra den samlede børneprofil i barnets elevplan.

Når bilagene til den differentierede praksis er udarbejdet, skal disse anvendes.

InklusionsProfilen

InklusionsProfilen er selve implementeringen og forankringen af inklusionsstrategien. Herunder konsolidering af de evidensbaserede programmer.

InklusionsProfilen består af 4 pejlemærker, der er med til at kendetegne et inkluderende læringsmiljø i dagtilbud og skoler. Hvert pejlemærke har understøttende markører, der er en udarbejdet som en direkte kobling til mindsettet og kravene i inklusionsstrategien samt de kommunale årsmål.

InklusionsProfilen vil blive udformet i et digitalt spørgeskema, som besvares af ledelsen forinden et kvalitetsdialogmøde med forvaltningen. InklusionsProfilen er således en hjælp til få tydeliggjort hvilke indsatser, der med fordel kan arbejdes med fremover i det/n enkelte dagtilbud/skole.

De fire pejlemærker er:

- 1. Pejlemærke: Alle arbejder vidensbaseret og systematisk*
- 2. Pejlemærke: Forældre inddrages som en ressource*
- 3. Pejlemærke: Der tilbydes forskellige tiltag til forskellige behov*
- 4. Pejlemærke: Der arbejdes med en tydelig implementeringsplan i en evalueringskultur*